

**Зовнішнє незалежне оцінювання 2009 року
з української мови і літератури**

1. Синоніми наведено в рядку
жвавий хлопчина – прудкий хлопчина

2. Фразеологічний зворот ужито в рядку
Ішов би робити, а не байдики бити!

3. Складним є речення
На заході ще жевріло небо, а в степу вже заходила ніч.

4. Не відмінюються всі слова рядка
кенгуру, турне, ательє

Прочитайте текст і виконайте завдання 5–7 до нього.

(1)Постукала весна в прозорий кришталь вікон, торкнулася серця лоскітливим подихом травня й невтримно поманила в *замріяний* гай. (2)А в гаю синіми вогниками коливаються на тонких стебельцях проліски. (3)Схожі вони на бірюзові намистинки розгублені чиеюсь невинною рукою між вузьких листочків боязкої травиці. (4)Може, то *безжурний* жайвір бризнув на галявину іскри *невичерпного* натхнення чи соромлива синичка розсипала зерна свого *пестливого* співу?

5. Орфографічну помилку допущено в слові
замріяний

6. Пунктуаційну помилку допущено в реченні
третьому

7. Вставне слово є в реченні
четвертому

8. Літеру *е* на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

ріднес..нький, жод..н, кис..нь, с..зонний
9. Усі слова написані правильно в рядку карпатський, дорожчати, робітництво
10. Апостроф пишеться в усіх словах рядка торф..яний, між..ярусний, кон..юнктура, дев..яносто
11. Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка Пікас..о, примадон..а, рот..ердамець
12. Форми ступенів порівняння прикметників правильно утворено в рядку багатший, більш вірогідний, щонайрозвинутіший, найбільш цивілізований
13. Граматично правильне продовження речення « <i>Обираючи стиль одягу...</i> » подано в рядку зважайте на певні норми.
14. Граматично правильно утворено словосполучення виплатити по сто гривень
15. Правильно узгоджений числівник з іменником у реченні Квартет утворюють чотири виконавці.
16. Сполучник умови вжито в реченні Коли бажання добре, то й дорога легка.
17. Правильно утворено всі імена по батькові в рядку В'ячеславівна, Євгенович, Кузьмич
18. Кома НЕ СТАВИТЬСЯ в реченні (розділові знаки пропущені) На подвір'ї голосно сміються діти і пурхають горобці.
19. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

б'ють, від'єднання, барельєф

20. Граматично правильно побудовано речення
Доповідач наголосив на важливих моментах і узагальнив роботу семінару.

21. Правильно утворені дієслівні форми в рядку
пролити – проллю, проллеш, пролейте

22. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «Зранку ми почали непокоїтися...» обрати проте погода посприяла нам і цього разу.

23. Підкреслена буква позначає той самий звук в усіх словах рядка
хибний, хвалько, схопити, мо~~х~~

24. Доберіть до фразеологізмів антоніми

<i>Фразеологізм</i>	<i>Антонім</i>
як на долоні	як у тумані
як камінь під гору котити	як Сірку муху з'їсти
як бджіл у вулику	як у kota сліз
як дві краплі води	як свиня на коня

25. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

На сонячному пагорбі, (1)*неподалік* уже (2)*давним-давно* запустілого старовинного маєтку, стоїть школа, (3)*мурована* з червоної (4)*вогнетривкої* цегли.

- 1 прийменник
- 2 прислівник
- 3 дієприкметник (форма дієслова)
- 4 прикметник

26. Утворіть граматично правильні словосполучення, поєднавши слова, позначені цифрами, та форми слова, позначені буквами

згідно наполягати навчати зраджувати	з принципами на принципах принципів принципи
---	---

27. З'ясуйте, яким членом речення є виділені слова

підмет присудок означення обставина	Не дивиться їм грізно в очі <i>«завтра»</i> . Молодість <i>здатна творити</i> несподіване й неймовірне. Як розбещує людину сама можливість <i>принижувати</i> інших! А він стоїть <i>наперекір</i> усім <i>напастям</i> .
--	--

28. З'ясуйте вид підрядних речень у наведених прикладах

означальне з'ясувальне обставинне часу обставинне умови	Бачу за морями золоті дороги, де припав до неба синьоокий степ. Ви знаєте, як липа шелестить у місячні весняні ночі? Коли прибудеш влітку до столиці, немов на конях вилетять каштани, угору підіймаючи правиці. Коли слова на порох стерті, сповідатись зорям зайво.
--	--

Читання й аналіз тексту

Завдання 29—36 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**.

Квітка на асфальті

(1-4) Далеко не всім у нас відома Квітка Цісик — американка українського походження, майже містична співачка. Ця аудіомісіонерка зробила для пропаганди української душі у світі, мабуть, більше, ніж президенти. Її неповторне виконання — просвітлена приреченість, а її доля — фатальний відхід майже на зльоті.

(5-9) Ті, хто чув її композиції (а це відомі пісні, у тому числі «Два кольори», «Я піду в далекі гори», «Чуєш, брате мій»), не можуть звільнитися від

їхнього енергетичного впливу. Перший диск записаний 1980-го, другий — через дев'ять років. Кожен з «утаємничених» у її творчість може розповісти, як уперше почув і здивувався: «А звідки тут янголи?».

(10-13) Виявилося, янгол поселився у старій касеті. Хіба вгадаєш, у якій подобі Творець відправляє на землю своїх гінців, і хіба завбачиш, якої миті він покличе їх назад? От тільки ті 1990-ті були не янгольські. І ніщо не віщувало появи цього голосу «нізвідки» — на диво місцевій естраді.

(14-16) Зірок тоді наплодилося необлікована кількість. Більше, ніж на небі. Творець навіть розгубився... Але ж душа все одно лишалася байдужою до підступів. Тріскотить, співайте, вийте! А ми, можливо, й дочекаємося свого — янгола?

(17-19) ...І тут доведеться згадати добрим словом свідомих українських піратів. Спасибі, друзі, за те, що з далекого берега доставляли в тривожний час не тільки товари народного вжитку, а й перлини у вигляді касет — цю саму Квітку.

(20-28) Після того, як її записи стали проникати в місцеві програвачі й у деякі серця, з'явилися легенди. Адже багато хто чув, але ніхто не бачив, а голос хвилював. Казали, ніби її предки — із аристократичного музичного роду, наче в Америці вона вмирає від хвороби. І співає на паперті українських пісень, бо «не має на що жити!». І то правда: у деяких її піснях проривалося щось зрошене сльозою розлуки, благанням про милість. Ніби стоїть ця гарна дівчина посеред Брукліна, коханим покинута, долею скривджена, батьківщиною забута, і виводить пісню знетямлено, протяжно, жалібно. І я навіть уявляв собі її самозаглиблений погляд і відсторонену байдужість до світу. Оскільки і світ байдужий до неї, бо в ньому місце не квіткам, а будякам.

(29-33) Згодом усе виявилося не таким драматичним. У дівчини справді було романтичне минуле. Її родина ніколи не забувала про рідну землю, на якій тільки у мріях і ростуть виняткові квіти. І долю доньки, названої вигадливо, як для техногенної Америки, — Квіткою, її батьки бачили виключно в музичному орнаменті.

(34-38) Квітка вступила до нью-йоркської консерваторії. Та розчарую шанувальників американської мрії. Оперне майбутнє не склалося, а її американською «дійсністю» стає... рекламний конвеєр, і ось вона — цей янгол — співає дивним тембром сто мільйонів разів якісь «трелі»-заставки для кока-коли.

(39-43) Було в її кар'єрі й залучення до «великого» кіно. Але це так — мимохідь — так і не розквітла для «Оскара». Але родичі чітко усвідомили: призначення цього херувима не кока-кола, а щось неземне. Те, що залишається тільки у творчості. Тому і сподобилися допомогти їй у «сімейній вигадці» — записі українських пісень, які вона ввібрала з материнським молоком.

(44-49) Свої кривні 200 тисяч доларів ця вродлива й розкута американка вкладає в «український проект». У сімейні альбоми. Ніби «не для продажу». Українська — не найдосконаліша в її розмовній мові (м'яко кажучи). Але вимову контролює мама. У результаті народжується щось ніким не очікуване... Наче «відкриваючи» для себе українську мову, Квітка «з чистого аркуша» розповідає відомі пісенні сюжети. А ми сприймаємо їх — «як уперше».

(50-54) Виконує хрестоматійні «Два кольори». Мільярд разів чути. Але небесний тембр — мимохідь — ніби вириває зі строфи одне слово: «Червоне — то любов, а чорне — то-о-о-о... журба». І в «то-о-о» — горе знання і небажання зустріти «журбу». Вона немовби відтягує цю зустріч і хоче залишитися на іншому кінці «кольору» — тільки в любові.

(55-57) «Чуєш, брате мій...» — про смерть на чужині. Співає, як поминальну молитву. Голос злегка тремтить. У кожній інтонації — прощання. І це, скажете, не передчуття янгола, якому невдовзі доведеться... «повернутися»?

(58-59) 1998-го вона й розтанула свічкою на «рідній чужині» — від невиліковної хвороби.

(60-67) ...Ще вона фантастично записала за дев'ять років до смерті «Я піду в далекі гори». І саме в американській українки виявилось найбагатше

змістове й емоційне аранжування. Так виходить... коли «як уперше». Магнетичний тембр летить над Карпатами, а там — загублений Іван із «Тіней забутих предків» усе шукає і шукає свою Марічку. Вслухайтесь — пригадаєте фільм... До речі, хто знав, що вже інший янгол зовсім в інший час пролетить над Карпатами і торкнеться крилом тоді ще маловідомого режисера, і в результаті народиться «кіномелодія» на всі часи. І ніхто ніколи переспівати її не зможе.

(68-71) Саму Квітку дехто намагався «переспівати». Тільки без усіляких реклам поціновувач якщо шукає, то знаходить не удаваних, а справжню. Ніякі продюсери не «прорахували» б подібну Квітку, яка співає. Співає за океаном, а українську душу відчуває глибше, ніж ті, що з нашого «асфальту».

(72-73) Як і раніше, вона існує не «всупереч», а просто окремо. Хто почує — той молодець. У її голосі — туга за надіями марними, гарними, такими — як у «раю».

За О. Вергелісом, газета «Дзеркало тижня»
(764 сл.)

29. Перша частина використаного в тексті авторського неологізму «аудіомісіонерка» (рядок 2) стосується звукозапису, а друга – популяризації

30. Слова *мимохідь* і *мимохить*, ужиті в тексті (рядки 39, 51) різні за значенням

31. Згадуючи «свідомих українських піратів» (рядки 17-18), автор передусім наголошує, що вони сприяли знайомству з мистецтвом української діаспори

32. Пишучи, що Квітка Цісик стоїть «посеред Брукліна, коханим покинута, долею скривджена, батьківщиною забута, і виводить пісню знетямлено, протяжно, жалібно» (рядки 25-26), автор прагне підкреслити щирість і майстерність виконання героїні

<p>33. Згадка про те, що Квітка Цісик мала в репертуарі дуже відомі пісні, співвідносна з реченням (реченнями) І саме в американської українки виявилось найбагатше змістове й емоційне аранжування. Так виходить... коли «як уперше» (рядки 61-62).</p>
<p>34. Виходячи з тексту, долю Квітки Цісик НЕ МОЖНА вважати здійсненням американської мрії, бо метою її життя стала творчість, а не соціальний статус і матеріальні статки</p>
<p>35. Співачка Квітка Цісик і кінорежисер Сергій Параджанов порівняні в тексті (рядки 62-69), тому що вони геніальні своєю неповторністю</p>
<p>36. Ознаками стилю тексту є повтори, пристрасність викладу (захоплення), наявність окличних речень, питань, уживання суспільно-політичної лексики, емоційно забарвлених слів, фразеологізмів</p>

Зміст завдання	Правильна відповідь
<p>Рядки <i>Благослови, мати, Весну закликати! Весну закликати, Зиму проводжати!..</i> узяті з</p>	<p>календарно-обрядової пісні</p>
<p>Хто з героїв «Слова про похід Ігорів» сказав, що хоче «<i>списа приломити кінець поля Половецького</i>»?</p>	<p>Ігор</p>
<p>«<i>Той, в кого совість як чистий кришталь</i>» є ідеалом автора твору</p>	<p>«Всякому місту – звичай і</p>

	права» Григорія Сковороди
Персонаж, який розповідає про театр: <i>«На комедії одні виходять – поговорять, поговорять та й підуть; другі ж вийдуть те ж роблять; деколи під музику співають, сміються, плачуть, лаються...»</i> , це	Петро («Наталка Полтавка» Івана Котляревського)
Образ нескореного титана Прометея є в творі	«Кавказ» Тараса Шевченка
Віршовий розмір «Енеїди» Івана Котляревського <i>Еней був парубок моторний І хлопець хоть куди козак, Удавсь на всеє зле проворний, Завзятіший од всіх бурлак...</i>	ямб
Перша пісня, яку виконує Наталка («Наталка Полтавка» Івана Котляревського), це	«Віють вітри, віють буйні...»
До одного літературного роду належать усі твори рядка	«Чорна рада» П.Куліша, «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного
Елементи імпресіонізму наявні у творі	«Intermezzo» Михайла Коцюбинського

<p>У творі “Маруся Чурай” Ліни Костенко характеристика персонажа <i>Був молодий і гарний був на вроду. І жив, і вмер, як личить козаку. За те, що він боровся за свободу, його спалили в мідному бичу стосується</i></p>	Северина Наливайка
<p>Розв’язкою комедії «Мина Мазайло» Миколи Куліша є</p>	звільнення Мина Мазайла з роботи
<p>Автор поезії, де є рядки <i>Не поет – бо це ж до болю мало Не трибун – бо це лиш рупор мас, І вже менш за все – «Кобзар Тарас» Він, ким зайнялось і запалало...</i></p>	Євген Маланюк
<p>Уривок «Коло хати мати-зозуля кує мені розлуку. Довго-довго, не один десяток років буде проводжати мене мати, дивлячись крізь сльози з молитвами на зорях вечірніх і ранішніх, щоб не взяла мене ні куля, ні шабля, ні наклеп лихий» узятий із твору</p>	«Зачарована Десна» Олександра Довженка
<p>З-поміж перелічених поетів до «празької школи» належав</p>	Євген Маланюк
<p>У жанрі колискової пісні написано вірш</p>	«Лебеді материнства» Василя Симоненка
<p>Автор поезії, де є рядки: <i>Безгоміння, безлюддя довкола, тільки сонце і простір, і сніг.</i></p>	Василь Стус

<i>І котилося куль-покотьолом, моє серце в ведмежий барліг</i>	
Рядки <i>Ще молитесь, далекий брате, Серед Звенигородських піль. Ще не стомились карбувати В коштовних ямбах вічний біль.</i> присвячені	Максиму Рильському
Автор першого історичного роману в українській літературі	Пантелеймон Куліш
Образ церковної чаші як символ незнищенності українського народу наявний у творі	«Жовтий князь» Василя Барки
Заклик « <i>Всім серцем любіть Україну свою – і вічні ми будемо з нею!</i> » належить	Володимирові Сосюрі

Встановіть відповідність між назвою та жанром твору

Микола Куліш. «Мина Мазайло»	комедія
Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»	роман
Василь Стефаник. «Камінний хрест»	новела
Євген Маланюк. «Шевченко»	сонет

Встановіть відповідність між письменником і назвою його твору

Василь Стус	«Сто років, як сконала Січ»
Василь Барка	«Жовтий князь»
Дмитро Павличко	«Два кольори»
Іван Драч	«Балада про соняшник»

Встановіть відповідність між назвами та героями художніх творів

«Марія» Уласа Самчука	родина Гната Кухарчука
«Україна в огні» Олександра Довженка	родина Запорожців
«Тигролови» Івана Багряного	родина Сірків
«Жовтий князь» Василя Барки	родина Катранників

Встановіть відповідність між віршованими рядками та їх авторами

<i>«Можна вибрати друга і по духу брата, / Та не можна рідну матір вибирати»</i>	Василь Симоненко
<i>«Мене водило в безвісті життя, / Та я вертався на свої пороги, / Переплелись, як мамине шиття, / Мої сумні і радісні дороги»</i>	Дмитро Павличко
<i>«Ви знаєте, як сплять старі гаї? / Вони все бачать крізь тумани. / Ось місяць, зорі, солов'ї... / «Я твій» – десь чують дідугани, / А солов'ї!.. / Та</i>	Павло Тичина

	<i>ви вже знаєте, як сплять гаї!»</i>		
	<i>«Я візьму той рушник, простелю, наче долю, / В тихім шелесті трав, в щебетанні дібров. / І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю: / І дитинство, й розлука, і вірна любов»</i>	Андрій Малишко	